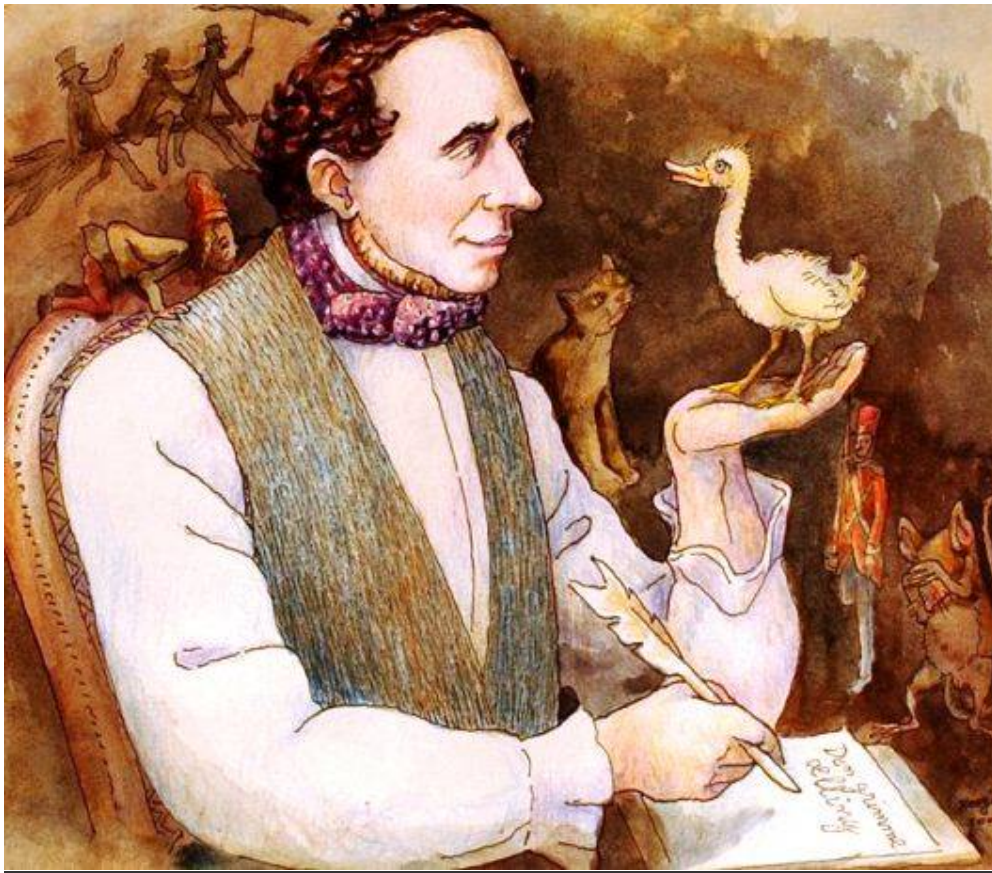

2 Απριλίου: Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου

Στις 2 Απριλίου γεννήθηκε ο μεγάλος Δανός παραμυθάς, Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Κι αυτή είναι η μέρα που από το 1966, καθιερώθηκε ως Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, από τη Διεθνή Οργάνωση Βιβλίων για τη Νεότητα. Σε όλο τον κόσμο εδώ και δεκαετίες, παιδιά, συγγραφείς, εικονογράφοι, μεταφραστές, εκπαιδευτικοί, βιβλιοθηκάριοι και εκδότες τη γιορτάζουν με διάφορες εκδηλώσεις. Τούτη η χρονιά όμως μας βρίσκει να μένουμε σπίτι και να μη μπορούμε να μοιραστούμε την αγάπη μας για τα βιβλία στο σχολείο από κοντά.

Αν και η ζωή μας έχει αλλάξει, η νέα μας καθημερινότητα καθόλου δε μας αποθαρρύνει, αντίθετα, όλο αυτό το διάστημα διαβάζουμε όσα δεν προλαβαίνουμε συνήθως, ξεφυλλίζοντας είτε στο χαρτί είτε ηλεκτρονικά πολλά βιβλία που δεν γνωρίζαμε, αλλά και που μπορεί να υπήρχαν στη βιβλιοθήκη μας χωρίς να τους δίνουμε σημασία.

Ο μεγάλος παραμυθάς

Τι θα λέγατε λοιπόν να μάθουμε λίγα πράγματα για τη ζωή του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, που στο όνομά του ολόκληρος ο κόσμος αφιερώνει μια τόσο σημαντική γιορτή;

Γεννήθηκε στις 2 Απριλίου του 1805 σε μια μικρή πόλη της Δανίας, την Όντενσε, που βρίσκεται κοντά στην πρωτεύουσα της χώρας, την Κοπεγχάγη.

Ο πατέρας του ονομαζόταν Χανς και ήταν παπουτστής. Η μητέρα του, η Αν Μαρί, ήταν πλύστρα. Η οικογένειά του ζούσε σε ένα σπίτι που είχε μόνο ένα δωμάτιο και ήταν πολύ φτωχή, όπως και οι περισσότεροι κάτοικοι της Δανίας εκείνη την εποχή.

Ήταν μοναχοπαίδι και οι γονείς του τον λάτρευαν. Ειδικά ο πατέρας του, τις ώρες που δεν εργαζόταν, αφιέρωνε όλο του τον χρόνο σε εκείνον: του έλεγε διάφορες ιστορίες, του διάβαζε τα βιβλία του Λούντβικ Χόλμπεργκ (Δανός λογοτέχνης) και του Σαίξπηρ (Άγγλος θεατρικός συγγραφέας), του έφτιαχνε ξύλινα παιχνίδια και ζωγραφιές, και, όποτε μπορούσε, τον πήγαινε ακόμα και στο θέατρο.

Δυστυχώς, όμως, ο αξιολάτρευτος αυτός άνθρωπος πέθανε το 1816, όταν ο Χανς ήταν 11 χρονών. Ο θάνατος του πατέρα του τον βύθισε στη θλίψη. Δεν άντεχε να μένει στο σπίτι και, έτσι, περνούσε τις περισσότερες ώρες του στο κανάλι της Όντενσε. Εκεί έφτιαχνε μικρές χάρτινες βαρκούλες, τις έριχνε στο νερό και ονειρευόταν τη μέρα που θα ταξίδευε σε όλο τον κόσμο, μακριά από τη δυστυχισμένη ζωή.

Η δυστυχία του έγινε ακόμα μεγαλύτερη όταν η μητέρα του αποφάσισε πως ο μικρός έπρεπε να δουλέψει. Αρχικά τον πήγε ως εργάτη σε ένα καπνοπωλείο, όμως το παιδί, που είχε εύθραυστη υγεία, δεν άντεξε για πολύ. Υπέφερε τόσο που αναγκάστηκε να τον πάρει από εκεί και να τον πάει σε ένα ραφείο, να μάθει τη δουλειά. Ούτε εκεί ήταν εύκολο να συνηθίσει, γιατί, εκτός από τις κακές συνθήκες εργασίας, το μυαλό του ήταν στο θέατρο. Ονειρευόταν να γίνει ηθοποιός, θεατρικός συγγραφέας, τραγουδιστής, ένας διάσημος καλλιτέχνης. Μάλιστα, είχε τόσο υπέροχη φωνή, που η φήμη της έφτασε ως το παλάτι και ακόμα και ο πρίγκιπας της Όντενσε του ζήτησε να τραγουδήσει μπροστά του.

Με τα φτερά της φαντασίας

Μεγάλη παρηγοριά για τον Χανς Κρίστιαν ήταν η γιαγιά του, η μητέρα της μητέρας του, η οποία εργαζόταν στο δημόσιο ψυχιατρείο της περιοχής. Πολύ συχνά έπαιρνε μαζί της τον εγγονό της, που σύντομα έπιασε φιλίες με τους τρόφιμους. Σε αντίθεση με τα παιδιά της ηλικίας του και τους υπόλοιπους ανθρώπους, εκείνοι τον άκουγαν με μεγάλη προσοχή τις ιστορίες και τα τραγούδια του και τον αγαπούσαν πολύ.

Πολύ ψηλός και αδύνατος για την ηλικία του, με μεγάλη μύτη και φουντωτά ξανθιά μαλλιά, γινόταν συχνά στόχος για τους συνομηλίκους του, οι οποίοι τον κορόιδευαν συνεχώς. Εκτός από την εμφάνισή του, τους φαινόταν αλλόκοτη και η συμπεριφορά του και κανείς δεν ήθελε να κάνει παρέα μαζί του. Τον ίδιο ελάχιστα τον απασχολούσε αυτό. Ήταν σίγουρος πως μια μέρα θα γίνει διάσημος και έκανε τα πάντα για να πετύχει τον στόχο του. Διάβαζε μανιωδώς βιβλία και δεν άργησε να γράψει τα δικά του θεατρικά έργα. Δεν ξεχνούσε ποτέ τα λόγια μια μάντισσας. Όταν ήταν 7 χρονών η γυναίκα είπε στη μητέρα του: «Θα γίνει μεγάλος και τρανός. Και μια μέρα ολόκληρη η Όντενσε θα φωτιστεί προς τιμήν του».

Δύο χρόνια μετά τον θάνατο του αγαπημένου του πατέρα, η μητέρα του αποφάσισε να ξαναπαντρευτεί. Ο Χανς Κρίστιαν ένιωθε πιο μόνος από ποτέ και, όταν έγινε 14 ετών, αποφάσισε να μετακομίσει την Κοπεγχάγη. Όταν έφτασε στη πόλη έβαλε τα κλάματα από τη συγκίνηση και την ευτυχία. Ήταν σίγουρος πως, επιτέλους, είχε έρθει η ώρα να πραγματοποιήσει τα όνειρά του! Μπορεί να είχε ελάχιστα χρήματα στην τσέπη, ήταν όμως αποφασισμένος να τα καταφέρει! Γι' αυτό, το πρώτο πράγμα που έκανε μόλις βρήκε ένα δωμάτιο να μείνει, ήταν να πάει κατευθείαν για

ακρόαση στο Βασιλικό Θέατρο. Πίστευε πως εκεί θα έβρισκε δουλειά ως τραγουδιστής, χορευτής ή ηθοποιός.

Για τρία χρόνια προσπαθούσε χωρίς αποτέλεσμα και, έτσι, αποφάσισε να επικεντρωθεί στη συγγραφή. Το 1822 έγραψε το πρώτο του έργο, με τίτλο «Νεανικές Απόπειρες» και ακολούθησαν και μερικά ακόμη. Τα έργα αυτά κέντρισαν το ενδιαφέρον ενός από τους σκηνοθέτες του Βασιλικού Θεάτρου, του Γιόνας Κόλινς, ο οποίος τον βοήθησε να πάρει υποτροφία για να φοιτήσει σε ένα σχολείο. Τα πράγματα δεν ήταν όμως όπως τα περίμενε. Ο διευθυντής του σχολείου ήταν πολύ αυστηρός και δεν συμπαθούσε καθόλου τον Χανς Κρίστιαν. Τον πρόσβαλλε και τον τιμωρούσε με κάθε ευκαιρία. Η μόνη του παρηγοριά ήταν και πάλι το διάβασμα και τα βιβλία. Παρ' όλες τις αντιξοότητες κατάφερε όχι μόνο να τελειώσει το σχολείο, αλλά να γίνει δεκτός και στο Πανεπιστήμιο! Γράφτηκε στη φιλολογία, αλλά δεν την τελείωσε ποτέ, γιατί η συγγραφή τον είχε απορροφήσει ολοκληρωτικά.

Όταν δεν το βάζεις κάτω

Τα θεατρικά του έργα άρχισαν σιγά σιγά να γίνονται γνωστά με επιτυχία. Το ίδιο και τα βιβλία του. Το 1835 εκδόθηκε και η πρώτη του συλλογή με παραμύθια, με τίτλο «Παραμύθια για Παιδιά». Ακολούθησαν κι άλλες ιστορίες που γνώρισαν αμέσως την επιτυχία.

Η φήμη του ξεπέρασε τα όρια της χώρας. Ο απλός, μα ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο έγραφε, αγαπήθηκε από μικρούς και μεγάλους. Και δεν άργησε να πραγματοποιήσει ένα ακόμη μεγάλο του όνειρο: τα ταξίδια. Επισκέφτηκε πολλές χώρες της Βόρειας, Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, αλλά και των Βαλκανίων, ανάμεσά τους και την Ελλάδα.

Το 1855 δημοσίευσε ένα βιβλίο για τη ζωή του, «Το παραμύθι της ζωής μου», που τον έκανε ακόμη πιο αγαπητό στο κοινό. Όλοι θαύμαζαν το αγόρι που ξεκίνησε από μια φτωχογειτονιά και, με μόνο εφόδιο την επιμονή και τη φαντασία του, κατάφερε να πραγματοποιήσει τα όνειρά του.

Ο ίδιος ένιωθε περήφανος για όσα πέτυχε. Παρ' όλο που δεν ευτύχησε στην προσωπική του ζωή -δεν παντρεύτηκε ποτέ, ούτε έκανε οικογένεια-, απέκτησε πολλούς αγαπημένους φίλους, αλλά και φανατικούς θαυμαστές.

Μερικά χρόνια πριν τον θάνατό του αναγορεύτηκε επίτιμος δημότης της Όντενσε. Η ημέρα κηρύχθηκε αργία για τα σχολεία και η πόλη σημαιοστολίστηκε προς τιμήν του. Υπήρχαν παντού πανό που έγραφαν «Ο Άντερσεν τιμά την Όντενσε» και όλα τα σπίτια τοποθέτησαν στα παράθυρά τους αναμμένα κεριά. Η συγκίνηση του Άντερσεν ήταν τεράστια. Ούτε ο ίδιος μπορούσε να πιστέψει πως κατάφερε να ξεπεράσει τόσες δυσκολίες και να γνωρίσει αυτή τη μεγάλη επιτυχία. Θυμόταν σαν να ήταν χθες τις κοροϊδίες και τους χλευασμούς των υπόλοιπων παιδιών, αλλά το χαμόγελο δεν έφευγε από τα χείλη του: αυτό ήταν η απάντησή του σε όλους προσπάθησαν κάποτε να τον πληγώσουν. Εκείνη η μέρα ήταν η ολοκλήρωση της επιτυχίας και της ευτυχίας του.

Μερικά χρόνια αργότερα, στις 4 Αυγούστου του 1875, σε ηλικία 70 ετών, έφυγε από τη ζωή αθόρυβα, γαλήνιος, έχοντας εκπληρώσει όλα όσα ονειρεύτηκε.

Το σπίτι στο οποίο έζησε τα παιδικά του χρόνια λειτουργεί σήμερα σαν μουσείο και σε πολλές πόλεις σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν αναγερθεί μνημεία προς τιμήν του. Στο λιμάνι της Κοπεγχάγης υπάρχει το άγαλμα 'η μικρή γοργόνα' η οποία υπήρξε ηρωίδα ενός πασίγνωστου παραμυθιού του.

Το 2005, με τη συμπλήρωση 200 ετών από τη γέννησή του, οργανώθηκαν σε κάθε γωνιά της γης άπειρες εκδηλώσεις αφιερωμένες στη μνήμη του -ελάχιστο δείγμα τιμής για την προσφορά του στην παιδική λογοτεχνία.

Μερικά από τα πιο γνωστά παραμύθια του: (έγραψε πάρα πολλά, σίγουρα κάποια τα ξέρετε)

- Το ασημόπαπο
- Η Τοσοδούλα
- Το κοριτσάκι με σπίρτα
- Η βασίλισσα του χιονιού
- Η μικρή γοργόνα
- Η πριγκίπισσα και το μπιζέλι
- Τα καινούργια ρούχα του αυτοκράτορα
- Ο μολυβένιος στρατιώτης

Ο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν στην Ελλάδα

Τα χρόνια εκείνα τα ταξίδια δεν ήταν καθόλου εύκολα. Όμως ο Χανς, εκτός από μεγάλη φαντασία, έχει και τόλμη και θάρρος κι αν βάλει κάτι στο μυαλό του δεν τον σταματά τίποτα όπως καταλάβατε.

Έτσι λοιπόν στις 15 Μαρτίου 1841 ανεβαίνει στο ατμόπλοιο “Λεωνίδας” και μερικές μέρες αργότερα φτάνει στη χώρα μας!

Γράφει στο ημερολόγιό του:

“Πέρα από τη φωτεινή, γαλάζια θάλασσα με χαιρετά η Ελλάδα.”

Με μια άμαξα τριγυρίζει στο Θησείο, στον Κολωνό, στο Φάληρο, στην Κηφισιά. Μαγεύεται από τον Παρθενώνα! Την ημέρα των γενεθλίων του μάλιστα, στις 2 Απριλίου 1841, ανεβαίνει στον Ιερό Βράχο δύο φορές!

Μένοντας έναν ολόκληρο μήνα στην Αθήνα, κατέγραψε τις εντυπώσεις του σε ένα διήγημα που του έδωσε τον τίτλο “Το σύμφωνο φιλίας”, αλλά και στα έργα του “Το παζάρι ενός ποιητή”, “Ημερολόγια”, “Το παραμύθι της ζωής μου”.

Την ημέρα που αναχωρούσε, έγραφε στο ημερολόγιό του: “Είμαι πολύ λυπημένος Αισθάνομαι σαν στο σπίτι μου εδώ...”

Η φετινή Παγκόσμια Ημέρα Παιδικής Λογοτεχνίας

Αυτή τη χρονιά, αν και δε θα μπορέσουμε να γιορτάσουμε όπως συνήθως, το μήνυμα έρχεται από τη Σλοβενία, καθώς αυτή είναι η χώρα που ανέλαβε το υλικό του

εορτασμού για το 2020. Το έγραψε ο Σλοβένος συγγραφέας Peter Sventin και το μετέφρασε στα ελληνικά η συγγραφέας Λότη Πέτροβιτς.

"Εκεί που μένω, οι θάμνοι πρασινίζουν αργά τον Απρίλη ή νωρίς τον Μάη και σύντομα γεμίζουν με κουκούλια από πεταλούδες. Αυτά τα κουκούλια μοιάζουν με μπαλίτσες από βαμβάκι ή με κουφέτα και οι νύμφες τους καταβροχθίζουν φύλλο το φύλλο μέχρι που οι θάμνοι απογυμνώνονται. Όταν όμως οι νύμφες γίνουν πεταλούδες και πετάξουν, οι θάμνοι δεν είναι κατεστραμμένοι. Καθώς πλησιάζει το καλοκαίρι, ξαναγίνονται πράσινοι πάλι και πάλι.

Έτσι μοιάζει ο συγγραφέας, έτσι μοιάζει ο ποιητής. Κατασπαράζονται, μένουν κατάστεγνοι από ιστορίες και ποιήματα, που, όταν ολοκληρωθούν, πετούν μακριά, μπαίνουν μέσα σε βιβλία και βρίσκουν τους αναγνώστες τους. Αυτό γίνεται πάλι και πάλι.

Και τι συμβαίνει ν' εκείνα τα ποιήματα και τις ιστορίες;

Ξέρω ένα αγόρι που έπρεπε να κάνει κάποια εγχείρηση στο μάτι του. Για δύο εβδομάδες μετά την εγχείρηση, έπρεπε να ξαπλώνει μόνο από τη δεξιά πλευρά και μετά δεν έπρεπε να διαβάζει τίποτα για έναν μήνα. Όταν τελικά ξαναπήρε στα χέρια του ένα βιβλίο έπειτα από ενάμιση μήνα, ένιωσε σαν να κατάπινε λέξεις μ' ένα κουτάλι από μια γαβάθα. Σαν να τις έτρωγε. Πραγματικά τις έτρωγε.

Ξέρω κι ένα κορίτσι που, όταν μεγάλωσε, έγινε δασκάλα. Μου είπε: "Τα παιδιά που οι γονείς τους δεν τους διάβασαν παραμύθια έχουν στερηθεί κάτι σημαντικό".

Οι λέξεις στα ποιήματα και στις ιστορίες είναι τροφή. Όχι τροφή για το σώμα, όχι τροφή που μπορεί να γεμίσει το στομάχι σου. Τροφή όμως για το πνεύμα και τροφή για την ψυχή.

Όταν πεινάει κάποιος ή διψάει, το στομάχι του γουργουρίζει και το στόμα του στεγνώνει. Οι πεινασμένοι γυρεύουν να φάνε κάτι, ένα κομμάτι ψωμί, ένα πιάτο ρύζι ή δημητριακά, λίγο ψάρι ή μια μπανάνα.

Όσο περισσότερο πεινούν, τόσο στενεύει ο οπτικός τους ορίζοντας, ώσπου παύουν να βλέπουν ό,τι δεν είναι τροφή για να τους χορτάσει.

Η πείνα για λέξεις εκδηλώνεται διαφορετικά. Μοιάζει με θλίψη, με λήθη, με αυθάδεια. Οι άνθρωποι που υποφέρουν από τέτοιου είδους πείνα δε νιώθουν πως η ψυχή τους τρέμει από το κρύο κι ότι προσπερνούν τους εαυτούς τους χωρίς να το προσέχουν. Ένα μέρος του κόσμου τους εξαφανίζεται χωρίς να το γνωρίζουν.

Αυτού του είδους η πείνα χορταίνεται με ποίηση και ιστορίες.

Υπάρχει όμως ελπίδα για όσους δεν έχουν ποτέ αφεθεί ν' απολαύσουν τις λέξεις, για να χορτάσουν αυτή την πείνα;

Υπάρχει! Το αγόρι που είπαμε διαβάζει κάθε μέρα. Το κορίτσι έγινε δασκάλα και διαβάζει στους μαθητές της. Κάθε Παρασκευή. Κάθε βδομάδα. Αν κάποια φορά το ξεχάσει, της το θυμίζουν τα παιδιά.

Και τι γίνεται με τον συγγραφέα και τον ποιητή; Καθώς έρχεται το καλοκαίρι, θα πρασινίσουν πάλι. Και πάλι θα στεγνώσουν από ιστορίες και ποιήματα, που θα πετάξουν μακριά προς κάθε κατεύθυνση. Πάλι και πάλι."

Και του χρόνου αγαπημένα μου παιδιά!

Θα επανέλθω με μερικές ωραίες προτάσεις για να τις αξιοποιήσετε όσο μένουμε σπίτι.

Ελπίζω να τα πούμε σύντομα από κοντά.

Σας φιλώ

Θάλεια Καραμολέγκου

